ข้อดีและความเสี่ยงในการใช้ ChatGPT เพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎก [1]

โสภณ เทียนศรี [2] *พระเมธีวรญาณ* [3]

(**วันที่รับ**: 24 ต.ค. 2567; **วันที่แก้ไขเสร็จ**: 20 พ.ค. 2568; **วันที่ตอบรับ**: 4 มิ.ย. 2568)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ต้องการศึกษาและอธิบายให้เห็นถึงข้อดีบนความเสี่ยง ChatGPT เพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎก ผู้เขียนได้เสนอในข้อดีไว้ 3 ประการ ข้อแรก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนที่เข้าถึงได้ง่ายและไม่จำกัดเวลา แต่ข้อจำกัดที่เป็นความเสี่ยงที่นำข้อมูลที่บิดเบือนในพระไตรปิฎกนำไปใช้ในทางที่ผิด อาจจะทำให้เป็นการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ ถือเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ข้อที่สองการเชื่อมต่อกับแพลตฟอร์มข้อมูลต่างๆ ในแบบเรียลไทม์ ข้อสุดท้าย ChatGPT สามารถในการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมเข้าใจภาษาธรรมชาติได้เสมือนมนุษย์ แต่ยังมีสิ่งที่ ChatGPT ยังไม่สามารถเข้าถึงพระไตรปิฎกด้วยสัจธรรมจริงในหลักธรรมว่าอะไร คือความดี อะไรคือความชั่ว อะไรคือสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ และรวมถึงในสิ่งที่เป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา ฉะนั้น ข้อดีบนความเสี่ยงด้วยเจตนาของผู้ใช้งาน ChatGPT ปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งต้องยอมรับว่ามีทั้งคุณและโทษ เพื่อหาจุดกึ่งกลางระหว่างปัญญาประดิษฐ์เพื่อเข้าถึงปัญญาแท้ที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก

คำสำคัญ: คุณประโยชน์, ความเสี่ยง, ChatGPT, พระไตรปิฎก

---

1 บทความวิชาการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2 นิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้เขียนหลัก, E-mail: Shweda8@gmail.com

3 ผศ.ดร., คณบดีคณะพุทธศาสตร์ ภาควิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้เขียนร่วม, E-mail: pradisist.pra@mcu.ac.th

Advantages and risks of using ChatGPT for access to the Tripitaka [4]

Sophon Tiensri [5] *Phra Methee Warayan* [6]

(**Received**: October 24, 2024; **Revised**: May 20, 2025; **Accepted**: June 4, 2025)

Abstract

This academic article aims to study and explain the advantages and risks of using ChatGPT for accessing the Tripitaka. The author has presented three advantages: The first advantage is to use it as a tool for propagating Dhamma teachings that is easily accessible and not limited in time. The restriction risks based on the misapplication of distorted information in the Tipiṭaka may cause the dissemination of false information which is considered extremely dangerous to Buddhism. The second advantage Connecting to various data platforms in real time. The final risk-benefit advantage is ChatGPT's ability to learn and imitate natural language behavior like humans. But there are still things that ChatGPT can't in accessing the Tipiṭaka with the true truth in Dhamma principles, what is good and what is evil? What are the things you should or shouldn't do? And including what is the highest goal

---

[4] This academic article is part of studies in Doctor of Philosophy, Program in Buddhist Studies, Tripitaka Studies, Faculty of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

[5] Ph.D student Program in Buddhist Studies, Tripitaka Studies, Faculty of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Corresponding Author, E-mail: Shweda8@gmail.com

[6] Asst. Prof. Dr., Dean of the Faculty of Buddhism, Department of Buddhism, Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Co-author, E-mail: pradisist.pra@mcu.ac.th

in Buddhism, therefore, the advantages are based on the risks with the intentions of ChatGPT users, artificial intelligence. Which must be accepted that there are both advantages and disadvantages. To find the middle ground between artificial intelligence and access to the true wisdom contained in the Tripitaka.

Keywords: Advantages, Risk, ChatGPT, Tripitaka

บทนำ

พระไตรปิฎกถือเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าและยังเป็นแหล่งที่รวบรวมคำสอนที่มีการจัดหมวดหมู่ของคำสอนต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการศึกษาจดจำด้วยการสาธยาย มีความถูกต้องแม่นยำ โดยไม่ต้องพึ่งอุปกรณ์ ในเวลาต่อมาพระไตรปิฎกได้เข้าสู่ยุคของการบันทึกลายลักษณ์อักษร โดยยึดถือเอาแบบฉบับที่พระสังคีติกาจารย์กระทำไว้ในครั้งปฐมสังคายนาเป็นหลัก พระไตรปิฎกถือเป็นมรดกจากพระพุทธเจ้าที่มีประโยชน์อันยิ่งใหญ่ไพศาลแก่ผู้ใคร่การศึกษาที่มีต้นฉบับพระไตรปิฎกบาลีโดยมีคณะสงฆ์เถรวาทรักษาและสืบทอดพระไตรปิฎกต่อเนื่องกันมาเป็นเวลากว่าสองพันปี จากหนังสือรู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้ พระไตรปิฎกมีความสำคัญเป็นที่บรรจุพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ให้เป็นศาสดาแทนพระพุทธเจ้าเป็นแหล่งต้นเดิมของคำสอนในพระพุทธศาสนาที่มีการเรียบเรียงไว้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการยืนยันหลักการชั้นสูงสุด พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาที่เชื่อถือได้มากที่สุด (รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้, 2543, น. 22)

สำหรับผู้ที่มีความสนใจแต่อาจจะไม่มีพื้นฐานในการเข้าถึงในพระไตรปิฎกก็อาจจะต้องดูจากศักยภาพของตนเองก่อน หรืออาจจะเลือกในการเข้าถึงพระไตรปิฎกในรูปแบบการฟังจากเสียงบรรยายในพระไตรปิฎกเลือกฟังเรื่องที่ตนมีความสนใจ เพื่อให้เกิดความยินดีในการฟัง หรือเลือกการเข้าถึงด้วยความศรัทธาจากเรื่องที่เข้าใจง่ายในหมวดธรรมบท ชาดก วิมานวัตถุ หรือเลือกการเข้าถึงในวิถีแห่งพระภิกษุข้อพระบัญญัติตามพระวินัยที่เกี่ยวกับความประพฤติต่าง ๆ แต่เป็นผู้ที่มีความศรัทธาตั้งมั่นเพื่อศึกษาหลักธรรมคำสอนแบบลึกซึ้งตามอุปนิสัยที่ตนมีอยู่เพื่อให้ได้เข้าถึงคัมภีร์อภิธัมมัตถสังคหะ ซึ่งรวบรวมเนื้อความของพระอภิธรรมทั้ง 7 คัมภีร์ถือเป็นธรรมะขั้นสูงที่กล่าวถึงเรื่องของ จิต เจตสิก รูป และนิพพาน แต่หากต้องการเข้าถึงหลักคำสอนที่เข้าถึงเข้าใจได้ง่าย ในคัมภีร์วิทธิมรรคเป็นหลักการเข้าถึงการปฏิบัติที่มีอยู่ตามในพระไตรปิฎก โดยอาศัยพระไตรปิฎกนี้ มีปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะตัดถากไปให้ถึงแก่นด้วย สุตาวุธ ปวิเวกาวุธ ปัญญาวุธ เพื่อต่อสู้กับกิเลสในการเข้าถึงมรรค ผล นิพพาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, 11/44/271)

ประเทศไทยในฐานะจุดตั้งต้นของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกยุคใหม่ที่เป็นโลกแห่งเทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ในรูปแบบบแพลตฟอร์มต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อาจสร้างความน่ากังวลและเป็นภัยในพระพุทธศาสนา ในความเห็นของ Kanjanakhundee ที่มีการกล่าวถึง บิลล์ เกต สตีเฟน ฮอว์กิน อีลอน มัสก์และสตีฟ วอซเนียค ถึงกรณีความกังวลในด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งต้องการให้มีการวางกรอบของปัญญาประดิษฐ์ทั้งในแบบที่เป็นระบบอัตโนมัติและแบบที่มีการควบคุมโดยมนุษย์ โดยที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่ากรณีที่ปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกพัฒนาจนฉลาดกว่ามนุษย์นั้นจะสร้างผลกระทบที่ร้ายแรงขึ้นมาด้วยหรือไม่ (Kanjanakhundee, N, 2020) ในการกำหนดใช้เทคโนโลยีกันมากขึ้นโดยหนึ่งใน AI ที่กำลังได้รับความนิยมในตอนนี้คือ ChatGPT ปัญญาประดิษฐ์สุดล้ำที่สร้างสรรค์สามารถสนทนาโต้ตอบบทสนทนาได้อย่างเป็นธรรมชาติ เสมือนการโต้ตอบของคนจริง สำหรับพระพุทธศาสนาในประเทศญี่ปุ่นที่วัดโคไดจิ

ในเกียวโต มีการนำ AI เข้ามามีบทบาทในการเผยแผ่คำสอน การประกอบพิธีกรรม ท่องบทสวดมนต์ แสดงพระธรรมเทศนา รวมถึง AI ยังสามารถพูดคุยตอบคำถามที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับชาวพุทธทั่วโลก

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอข้อคิดเห็นในการเตรียมรับมือข้อดีและข้อเสียบนความเสี่ยงเพื่อรับมือการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จำเป็นต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการรักษาหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกที่มีความสำคัญและข้อมูลอยู่เป็นจำนวนมาก หากชาวพุทธยังมีความประมาทหรือปล่อยละเลยไม่มีการทบทวนและสอบทานพระไตรปิฎก ซึ่งอาจจะถูกนำไปใช้การคัดลอก ดัดแปลงและทำการส่งต่อ ๆ กันไป เป็นความจงใจในการบิดเบือนทั้ง ๆ ที่รู้ว่าไม่เป็นความจริง กับความที่ไม่ได้ตั้งใจบิดเบือน แต่เพราะตนเองเข้าใจผิดจริง ๆ แต่ก็มีผลสร้างความเสียหายให้กับพระพุทธศาสนาได้เหมือนกัน

สำหรับ ChatGPT ปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทเข้ามาแทนที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทำให้เกิดการตั้งคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของการเข้าถึงพระไตรปิฎก อาจจะทำให้เกิดกระแสของพุทธศาสนิกชนมีทั้งยอมรับและไม่ยอมรับ และยังมีข้อระมัดระวังที่ต้องคำนึงถึงในการใช้งาน ChatGPT ปัญญาประดิษฐ์ที่ยังเป็นเรื่องใหม่ และยังไม่มีการพูดถึงหรือการเตรียมความพร้อมด้านหลักจริยธรรม หรือการรับมือในรูปแบบใหม่ ๆ ที่จะท้าทายกรอบในการคิดเชิงจริยธรรมแบบดั้งเดิมมากขึ้น

จุดเริ่มต้นการเข้าถึงพระไตรปิฎก

การรวบรวมพุทธพจน์ประมวลมาทรงจำเป็นแบบแผนหรือเป็นมาตรฐานไว้ถูกต้องแม่นยำ มีความบริสุทธิ์หมดจดครบถ้วนที่สุดในการรักษาพุทธพจน์ไว้ทั้งหมด พระเถระผู้รักษาพุทธพจน์จึงเน้นวิธีการรักษาด้วยการสาธยาย และการมอบหมายหน้าที่ในการทรงจำแต่ละหมวดหมู่ทบทวนทานพุทธพจน์ที่รักษาต่อกันให้คงอยู่บริสุทธิ์บริบูรณ์ที่สุดครบถ้วนแม่นยำและไม่มีแปลกปลอม บิดเบือนคำสอน เมื่อเวลาผ่านไปภาระเพิ่มขึ้นในการรักษาเพื่อป้องกันคำสอนและการประพฤติปฏิบัติแปลกปลอม การทรงจำรักษาพุทธพจน์จึงเน้นเพิ่มขึ้นในแง่การนำพุทธพจน์ที่ทรงจำรักษาไว้นั้นมาเป็นมาตรฐานตรวจสอบคำสอนและการปฏิบัติทั้งหลายที่อ้างว่าเป็นของพระพุทธศาสนา เป็นเหตุให้มีการชำระสะสางคำสอนและวิธีปฏิบัติที่แปลกปลอม

การเข้าถึงพระไตรปิฎกนั้น แต่เดิมทีเดียวพระไตรปิฎกปรากฏอยู่ในรูปเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีจุดเริ่มมาตั้งแต่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่มีพระธรรมวินัย (ธมฺวินโย) หรือพรหมจรรย์ (พรหฺมจริยํ) โดยพระธรรมเป็นหลักธรรมทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง ไว้ในพระวินัยปิฎก มหาวรรค ส่วนพระวินัยเป็นบัญญัติข้อห้าม ข้อประพฤติปฏิบัติของสงฆ์ โดยที่สองคำนี้ใช้เรียกสิ่งเดียวกัน คือพระพุทธศาสนาทั้งหมด (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, 4/32/40) หลังจากที่พระพุทธเจ้าหลังตรัสรู้แล้ว เสด็จไปประกาศเผยแผ่ให้ประชาชนได้รับทราบได้หลังประกาศพระธรรมวินัย” บ้าง “ก่อนประกาศ

พรหมจรรย์” บ้าง จะเห็นได้ว่าหลักธรรมคำสอนได้มีการจัดระบบงานเผยแผ่ศาสนาโดยส่งสาวกไปประกาศหลักธรรมคำสั่งสอนให้เผยแพร่ในคำสั่งสอนหลักธรรมด้วยวิธีการเดียวในการสืบทอดพระธรรมด้วยการพูดท่องจำแบบปากต่อปาก ซึ่งเรียกว่า “มุขปาฐะ” คือการสวดทรงจำด้วยปากเปล่านั้นทำโดยวิธีสวดพร้อมกันต้องสวดตรงกันหมดทุกถ้วนคำ ตกหล่นหรือเพิ่มเติมคำเดียวก็ไม่ได้ เพราะจะทำให้สวดขัดกันเป็นกระบวนการสืบทอดคัมภีร์พระพุทธศาสนา จากหนังสือพระไตรปิฎกศึกษา อธิบายเพิ่มเติม พระพุทธเจ้าตรัสเรียกคำสอนของพระองค์ว่า พระธรรมบ้างพระธรรมวินัยบ้าง พรหมจรรย์บ้าง ศาสนาบ้าง เมื่อมีคำสอนมากขึ้น จึงมีการจัดเป็นหมวดพระธรรมวินัยเรียกว่า นวังคสัตถุศาสน์ คือคำสอนของพระศาสดา (พระไตรปิฎกศึกษา, 2552, 5) ถือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนยุคพุทธกาลที่มีรูปแบบคำสอนในนวังคสัตถุศาสน์ คำสอน 9 ประการที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้ในอัปปัสสุตสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้มีสุตะน้อย พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย คือ (1) คำสอนประเภทร้อยแก้วล้วน (2) ประเภทร้อยกรองล้วน (3) ประเภทร้อยแก้วผสมร้อยกรอง (4) ประเภทอรรถาธิบาย (5) ประเภทคำอุทาน (6) ประเภทคำอ้างอิง (7) ประเภทเรื่องคุณวิเศษเฉพาะตนของพระพุทธเจ้าและพระสาวก (8) ประเภทนิทานชาดก เล่าถึงอดีตชาติของพระพุทธเจ้าขณะบำเพ็ญบารมีต่าง ๆ (9) ประเภทคำสนทนาถาม-ตอบเพื่อความรู้ยิ่ง ๆ ขึ้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, 21/6/10) ผู้เขียนได้สรุปแนวคิดหลักคำสอนตามแนวนวังคสัตถุศาสน์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มการบรรยาย กลุ่มการใช้สื่อการสอน และกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภาพที่ 1 หลักคำสอนในนวังคสัตถุศาสน์ 3 กลุ่ม

ถือได้ว่าหลักคำสอนในนวังคสัตถุศาสน์เป็นทั้งพระพุทธพจน์และพระธรรมวินัยได้รับความศรัทธาอย่างแพร่หลายพร้อมกับจำนวนพระ ภิกษุสงฆ์และชาวพุทธที่มีมากขึ้นและกระจายอยู่ทั่วทุกแว่นแคว้นเพียงในช่วงเวลา 20 ปี หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนายังได้รับความศรัทธาอย่างมหาศาลยิ่งกว่าคำสอนของลัทธิ

ศาสนาต่าง ๆ ที่เคยมีมาก่อน คำสอนของพระพุทธศาสนา มีมากมายจนต้องจัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ถึง 9 หมวดใหญ่ เรียกว่า นวังคสัตถุศาสน์ สมัยพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่นั้น หลักธรรมคำสอนต่าง ๆ ของพระองค์ยังมิได้จัดเป็นหมวดหมู่หรือเป็นระเบียบแบบแผนแต่อย่างใด โดยมีการจัดรูปแบบพุทธวจนะในสมัยพุทธกาล การแบ่งพระพุทธพจน์เป็นพระไตรปิฎก หลังพุทธปรินิพพาน พระเถระผู้ใหญ่นำโดยพระมหากัสสปเถระได้รวบรวมพระธรรมวินัย เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นทางการ เรียกว่า สังคายนาหรือสังคีติ คือการจัดระเบียบหลักคำสอนไว้เป็นหมวดหมู่ สะดวกแก่การจดจำ

ในการสังคายนาครั้งแรก เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ 3 เดือน ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหาใกล้กรุงราชคฤห์ มีพระเจ้าอชาตศัตรูเป็นองค์ราชูปถัมภ์ มูลเหตุเกิดจากการที่พระภิกษุชราภาพรูปหนึ่งชื่อ “สุภัททะ” ได้กล่าววาจาจ้วงจาบพระธรรมวินัย พระมหากัสสปะผู้มีพรรษาสูงสุด เล็งเห็นเหตุร้ายนี้ จึงเป็นประธานรวบรวมพระสงฆ์ผู้เป็นพระอรหันต์จำนวน 500 รูป ให้เป็นผู้ซักถาม โดยมีพระอุบาลีเป็นผู้วิสัชนาพระวินัย พระอานนท์เป็นผู้วิสัชนาพระธรรม โดยรวมเนื้อหาทั้งสองส่วนเรียกว่าพระธรรมวินัย ในการสังคายนาครั้งนี้ยังมิได้มีการแยกพระธรรมวินัยออกเป็นพระไตรปิฎก ในทำการสังคายนาใช้เวลา 7 เดือนจึงสำเร็จ ภายหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปได้แล้ว 100 ปี ทุติยสังคายนา (ครั้งที่2) ทำที่วาลุการาม เมืองเวสาลี พระเจ้ากาฬาโศกราชเป็นอุปถัมภก เมื่อ พ.ศ. 100 โดยพระอรหันต์จำนวน 700 องค์ มีพระยสกากัณฑกบุตรเถระเป็นประธานและมีพระสัพพกามีเถระ และพระเรวัตตเถระ ชำระเรื่องวัตถุ 10 ประการ ที่พวกภิกษุชาววัชชีบุตร ชาวเมืองเวสาลีนำมาแสดงว่าไม่ผิดธรรมวินัย กระทำอยู่ 8 เดือนจึงสำเร็จ สาเหตุของการสังคายนาเกิดจากการตีความหมายพระธรรมวินัยผิดของภิกษุบางรูป ที่ประชุมสงฆ์จึงเห็นควรให้วินิจฉัยว่าเนื้อหาธรรมวินัยที่ถูกต้อง ในการทำสังคายนาพระไตรปิฎกเกิดขึ้นหลายครั้ง นับตั้งแต่พุทธปรินิพพานจนถึงปัจจุบันการนับจำนวนก็ยังไม่มีข้อยุติ

ภายหลังพระพุทธเจ้าปรินิพพาน 234 ปี ตติยสังคายนา (ครั้งที่3) กระทำที่อโศการาม เมืองปาฏลีบุตร พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นองค์อุปถัมภก เมื่อ พ.ศ. 235 ตรงกับสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชปกครองชมพูทวีป พระเจ้าอโศกทรงเป็นพุทธมามกะ ทำนุบำรุงศาสนาพุทธทำให้มีเดียรถีย์หรือนักบวชนอกพระศาสนามาปลอมบวชในบวรพุทธศาสนาเป็นอันมากเพื่อหวังลาภยศ เกิดการบิดเบือนคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยความเชื่อในลัทธิเดิมของตน พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระจึงขอให้พระเจ้าอโศกดำเนินการสอบสวน และกำจัดพวกเดียรถีย์เหล่านั้นออกจากพระพุทธศาสนา โดยให้สละสมณเพศ ซึ่งปรากฏว่าสามารถจับสึกได้ถึง 60,000 รูป เมื่อชำระอธิกรณ์เสร็จแล้ว พระโมคัลลีบุตรติสสเถระจึงเลือกพระอรหันตขีณาสพผู้ทรงอภิญญาจำนวน โดยพระอรหันต์จำนวน 1,000 องค์ มีพระโมคคัลลีบุตรติสสะเถระเป็นประธาน เนื่องด้วยเดียรถีย์ปลอมบวชในพุทธศาสนากระทำอยู่ 9 เดือน จึงสำเร็จ พระเจ้าอโศกมหาราชได้จัดส่งคณะสมณทูตออกไปประกาศพระพุทธศาสนานอกชมพูทวีปถึง 9 สาย โดยในแถบดินแดนสุวรรณภูมิ มีพระโสณะ และพระอุตตระ เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนา (วรรณคดีบาลี 1, 2549, น. 78-83)

หากกล่าวโดยสรุป พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นผู้อุปถัมภ์ที่กล่าวถึงรายละเอียดการสังคายนาครั้งที่ 3 อาจจะกล่าวได้ว่าพระไตรปิฎกได้เสร็จสมบูรณ์ครบทั้ง 3 ปิฎก ซึ่งกถาวัตถุ ถือว่าเป็นคัมภีร์ อภิธรรมเล่มสุดท้ายที่ได้มีการนำมารวมเข้าในพระไตรปิฎกจนครบสมบูรณ์ทั้ง 3 ปิฎก คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก โดยเฉพาะได้บรรจุคัมภีร์กถาวัตถุเข้าในพระอภิธรรมปิฎกทำให้พระอภิธรรมปิฎกครบทั้ง 7 คัมภีร์ตามที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จากข้อความที่ได้กล่าวมาในหลักการทำสังคายนาหรือสังคีติที่แท้จริงเป็นการประชุมกันซักซ้อมทบทวนรักษาพุทธพจน์ให้ครบถ้วนแม่นยำบริสุทธิ์ มีความเป็นมาแยกได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก ท่องทวนด้วยปากเปล่า เรียกว่า มุขปาฐะ และช่วงหลังต่อมาได้มีการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกว่า โปตถกาโรปนะ ในการเข้าถึงด้วยการประชุมสังคายนามาช่วยกันตรวจสอบคำสอนในพระไตรปิฎกที่แสดงจากพระโอษฐ์อันเป็นพระพุทธศาสนาดั้งเดิม เพื่อป้องกันมิให้หลักธรรมคำสอนถูกบิดเบือน ถือเป็นหน้าที่สำคัญในวิธีการรักษาคำสอนในพระไตรปิฎกถือเป็นการรักษาพระพุทธศาสนา เพื่อกำกับให้ดำเนินชีวิตในวิถีในไตรสิกขาและนำไปสู่สัมมาปฏิบัติรักษาคำสอนด้วยการสาธยายทบทวนตรวจสอบกันเป็นประจำ

กล่าวได้ว่าถือเป็นความรับผิดชอบของสงฆ์หมู่ใหญ่สืบกันมาตามสายอาจารย์ที่เรียกว่า อาจริยปรัมปรา โดยพระเถระที่เป็นต้นสายตั้งแต่สังคายนาครั้งแรกนั้น ในการรักษาคำสั่งสอนและอธิบายสืบทอดกันมา และเป็นหลักในวิถีชีวิตของพระสงฆ์ที่จะต้องเล่าเรียนปริยัติ เพื่อเป็นฐานของการปฏิบัติที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่ปฏิเวธให้มีความชำนาญไปตามอัธยาศัยที่สนใจ มีความเชี่ยวชาญพุทธพจน์ในพระไตรปิฎกในส่วนหมวดต่าง ๆ ในการสวดพุทธพจน์พร้อม ๆ กัน ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติกิจวัตรทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น หรือเช้า-ค่ำ การสาธยายพุทธพจน์เท่ากับว่าการสาธยายพุทธพจน์นี้เป็นส่วนหนึ่งแห่งการปฏิบัติธรรม

การเข้าถึงพระไตรปิฎกในปัจจุบัน

ในการรักษาพระไตรปิฎกเพื่อให้ได้เข้าถึงคำสอนของพระพุทธศาสนา ด้วยการวิธีการท่องจำแบบดั้งเดิมจนมาถึงการใช้เทคโนโลยีสารเทศอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ในยุคนี้ เพื่อช่วยเผยแผ่ในการสื่อสารเนื้อหาหลักธรรมกับคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจง่าย ๆ พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ที่มีความเก่าแก่ โดยมีเนื้อหามากมายอย่างที่มีการบรรจุอยู่ถึง 84000 พระธรรมขันธ์ มีจำนวนถึง 45 เล่ม มี 25 ล้านหน้า มีอักษรทั้งสิ้น 30.13 ล้านตัวอักษร (พระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์, 2568, (ออนไลน์)) เพื่อการเข้าถึงเพื่อการศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกจึงเป็นเรื่องใหญ่และยากมาก มีแต่เพียงนักปราชญ์และผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังยังมีจำนวนน้อยที่จะเข้าถึงพระไตรปิฎก จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎกจำกัดอยู่ในวงแคบ เพราะเข้าถึงพระไตรปิฎกที่เป็นแหล่งเดิมได้ยากด้วยระบบที่ช่วยการสืบค้นในพระไตรปิฎกที่ใช้กันอยู่ปัจจุบันยังไม่มีความสะดวกต้องประสบปัญหาในการค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยที่พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์หลักของพระพุทธศาสนาและเป็นแหล่งแห่งคำสอนดังกล่าวมาแล้ว ความจำกัดวงแคบและความไม่สะดวก จึงกลายเป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา กับทั้งเปิดช่องให้ความเชื่อถือและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ผิดจากธรรมวินัยเกิดขึ้นและขยายตัวกว้างขวางออกไปโดยง่าย พร้อมกันนั้นก็ไม่เกื้อกูลต่อวงวิชาการด้านต่าง ๆ ในช่วง 19 ปีที่ผ่านมา

พระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ BUDSIR (Buddhist Scriptures Information Retrieval) เป็นอุปกรณ์ที่ได้ในงานสืบค้น (พระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับคอมพิวเตอร์, 2535, น. 3) งานตรวจสอบ และการเผยแพร่ผลงานมาแล้วรวม 9 ครั้ง มีการพัฒนาขึ้นมาแล้วถือเป็นการสังคายนาพระไตรปิฎก ในแง่ของการตรวจชำระคัมภีร์พระไตรปิฎกรูปแบบฉบับคอมพิวเตอร์นับเป็นพระไตรปิฎกคอมพิวเตอร์ฉบับแรกที่มีมีการใช้กันอยู่ในปัจจุบันในประเทศไทย มีความสะดวกเพื่อใช้สื่อสังคมออนไลน์และสื่อสมัยใหม่เพื่อเข้าถึงคนทุกกลุ่มให้มากที่สุด

พระพุทธศาสนามีอายุยืนยาวมากว่าสองพันปี การรักษาหลักคำสอนที่มีการสืบทอด คำสอนเพื่อเผยแผ่ที่ครอบคลุมทั้งหมด ในโลกยุคปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมากและในวงกว้าง สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง ปัญหาสำคัญที่ว่าพระพุทธศาสนาจะดำรงตัว หรือปรับปรุงตัว มีบทบาทอย่างไรดีต่อไป กลับกลายเป็นปัญหาหนัก เดิมนั้นพระพุทธศาสนาเป็นฝ่ายที่จะช่วย หรือจะควบคุมการเปลี่ยนแปลง แต่ในปัจจุบันนี้ ถ้าหากว่าไม่รีบกำหนดให้ทัน พระพุทธศาสนาจะกลับเป็นตัวสภาพที่ขัดแย้งกับความเปลี่ยนแปลงเสียเอง (พระพุทธศาสนากับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง, 2521, น. 60-61) ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อวิทยาการด้านเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีการพัฒนาเข้าสู่ยุคดิจิทัลในปัจจุบันการสื่อสารพระธรรมคำสอนต่าง ๆ จากพระภิกษุสงฆ์ไปสู่พุทธศาสนิกชนก็ได้แปรเปลี่ยนไปในยุคที่ผู้รับสารส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไม่มีขีดจำกัดทั้งเวลาและสถานที่และในขณะที่บางครั้งผู้รับสารก็สามารถเป็นผู้ส่งสารเองและการส่งสารก็ยังสามารถส่งไปได้ในหลากหลายช่องทาง (Channels) อีกทั้งสามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้ (Interactive Communication) แบบทันที (Real Time)

ในความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารสื่อใหม่ในยุคดิจิทัลได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันอย่างรวดเร็ว การนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุดไม่จำกัดเวลา และสถานที่ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาใดก็สามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน ที่บ้าน หรืออยู่ในต่างประเทศก็ตาม ในยุคสมัยใหม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีใหม่เป็นตัวนำหลักเพื่อการสื่อสารกับสังคม สร้างการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตที่จะช่วยเสริมสร้างพลังชีวิตในยุควิถีชีวิตใหม่ได้ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผ่านเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้น ประเทศไทยควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมรวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก ในการสื่อสารผ่านสื่อยุคใหม่เพื่อการเข้าถึงในพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

ผู้เขียนมีความเห็นว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันเรื่องราวกับสาธารณชนผ่านอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับพระพุทธศาสนาก็กำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญจากกระแสของยุคสื่อดิจิตอลเป็นยุคที่เทคโนโลยีได้เชื่อมโยงให้โลกสามารถเชื่อมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบด้านลบ การตระหนักรู้ถึงผลกระทบจะช่วยให้บุคคลสามารถใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ไปในทางที่เกิดประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสังคมได้ แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตในโลกยุคเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเผยแพร่คำสอนของพระพุทธศาสนาที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเป็นการบิดเบือนคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยอาศัยช่องทางแพลตฟอร์มสื่อดิจิตอลเป็นเครื่องมือในความศรัทธาของประชาชน เช่น การโพสต์รูปภาพที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยเป็นภาพพระโซโล่กีตาร์ ถูกสร้างมาจาก AI และภาพพระสงฆ์แข่งจักรยานยนต์ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อคณะสงฆ์ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด (thematter, 2556, (ออนไลน์)) ซึ่งถือว่าไม่เหมาะสมอย่างยิ่งที่มีการนำ AI มาใช้สร้างภาพของพระสงฆ์ที่มีพฤติกรรมเสื่อมเสียแล้วนำส่งต่อในโลกออนไลน์ และนำไปถ่ายทอดให้พุทธศาสนิกชน ถือได้ว่าเป็นภัยร้ายแรงอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา ผู้เขียนบทความเรื่องนี้มีความต้องนำเสนอถึงข้อดีในการใช้เทคโนโลยีด้านการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาในการเข้าหลักพระธรรมคำสอนจะเป็นไปได้หรือไม่ ถือเป็นเรื่องน่าจับตามอง สิ่งที่ควรให้ความสำคัญและไม่มองข้าม คือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวต้องเป็นไปอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และรวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

ChatGPT คืออะไร

ChatGPT ย่อมาจากคำว่า “GPT” คือGenerative Pre-training Transformer หมายถึง โมเดลภาษาที่ถูกเขียนขึ้น เพื่อให้สามารถใช้งานและตอบโจทย์กับทุกคำถามหรือข้อสงสัยได้อย่างครอบคลุมในการสนทนาภาษาธรรมชาติระหว่างมนุษย์กับระบบปฏิบัติการ ChatGPT เป็นการคิดค้นที่เป็นการพัฒนา AI ที่มีการนำคำถามให้คุณตอบทั่วโลกลองคิดดูว่าความรู้ที่มันมีจะมากขนาดไหน โดย ChatGPT คือการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ที่มาในรูปแบบของแชตบอต (Chatbot) จากบทความชื่อ What is Artificial Intelligence ในความเห็นของจอห์น มักคาร์ที (John McCarthy) ได้แสดงทัศนะคติมุมมองปัญญาประดิษฐ์เป็นศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ในการสร้างความฉลาดให้กับเครื่องจักร กล่าวคือเทคโนโลยีแขนงนี้เป็นศาสตร์การสร้างระบบการประมวลผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถคำนวณ ประมวลหาเหตุผลจากข้อมูลที่มีเพื่อช่วยในการตัดสินใจ หรือใช้ในการแก้ไขปัญหาสำคัญต่าง ๆ มีพัฒนาการที่สามารถเรียนรู้ได้เสมือนกับสมองของมนุษย์ และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้สามารถทำงานแทนมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stanford University Journal, 2007, pp. 2-5) ChatGPT ถือเป็นโมเดลภาษาธรรมชาติ มีความสามารถในการเรียนรู้ และเข้าใจภาษาธรรมชาติเหมือนมนุษย์ นอกจากนี้ยังสามารถตอบคำถามและสื่อสารกับมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่ชื่อว่า Transformer ซึ่งเป็นโมเดลการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) ที่เน้นการเรียนรู้จากข้อความที่มีความยาว และมีความซับซ้อน เป็นโมเดลการเรียนรู้ของเครือข่ายประสาทเทียม (neural network) ที่ได้รับความนิยมมากในการประมวลผลภาษาธรรมชาติ เช่น การแปลภาษาหรือการสร้างข้อความด้วยภาษาธรรมชาติอัตโนมัติ

นอกจากนี้แล้ว McGee, Robert W. ได้กล่าวว่า ChatGPT ถูกเขียนขึ้นเพื่อให้ใช้งานและตอบโจทย์กับทุกคำถามหรือข้อสงสัยได้อย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นการถามตอบ เล่นมุกตลก ไอเดียต่าง ๆ ไปจนถึงการเขียนโค้ดหรือการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น และด้วยเหตุนี้เอง ChatGPT ได้ก้าวเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของมนุษย์มากขึ้น สามารถดึงข้อมูลและประมวลผลออกมาได้อย่างมหาศาลทำให้มาแทนที่การทำงานของมนุษย์ได้อย่างไร้ที่ติ (Joural Fayetteville State University, 2023, p. 5)

จากข้อมูลในข้างต้นปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์ Artificial Intelligence (AI) ที่ได้ถูกพัฒนาอย่างก้าวกระโดดทำหน้าที่ได้เสมือนมนุษย์มากยิ่งขึ้นในการเรียนรู้แบบอัตโนมัติด้วยการเลียนแบบการทำงานของโครงข่ายประสาทของมนุษย์สามารถตอบคำถามได้แบบเรียลไทม์ ทั้งนี้เทคโนโลยีได้ถูกพัฒนาขึ้นในหลายแพลตฟอร์มโดยใช้การประมวลผลภาษาธรรมชาติ เพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบเข้าใจภาษาธรรมชาติของมนุษย์เลียนแบบการสนทนาของมนุษย์ และยังสามารถเรียนรู้ภาษาที่แตกต่างกันออกไปมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาษาใหม่ คำศัพท์ ถ้อยคำใหม่ ๆ สามารถตัดสินใจว่าควรตอบคำถามแบบใดถึงจะดีที่สุดในแต่ละสถานการณ์ รวมถึงสามารถตอบแชตได้ตลอด 24 ชั่วโมงผ่านทางแอปพลิเคชันอย่าง เช่น LINE , Facebook

นอกจากนี้ มีบทความจากมหาวิทยาลัยเกียวโตในประเทศญี่ปุ่นได้มีการสร้าง AI ‘บุดดาห์บอท’ ทีมนักวิจัยในญี่ปุ่นได้พัฒนาระบบปัญญาประดิษฐ์สำหรับสมาร์ทโฟนที่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความกังวลของผู้ใช้โดยอัตโนมัติจากมุมมองของชาวพุทธ พร้อมกับแสดงภาพพระพุทธเจ้าบนหน้าจอ โดยมีระบบปัญญาประดิษฐ์นี้ใช้คัมภีร์พระพุทธศาสนา 2 ประเภท รวมถึง “สุตตนิบาต” ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และสามารถให้คำตอบได้ถึง 1,000 แบบ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาการปรึกษาหารือของผู้ใช้ที่ทีมงานเปิดตัวในปี 2021 และเทคโนโลยีความจริงเสริม (AR) จึงสามารถแสดงภาพสถานที่ที่ผู้ใช้ตั้งอยู่เป็นพื้นหลังของพระพุทธเจ้าผ่านฟังก์ชันกล้องสมาร์ทโฟน เพื่อให้คนได้แชทสดคุยกับพระพุทธเจ้าผ่านมือถือได้ทุกที่ทุกเวลา ถือได้ว่าเป็นจินตนาการที่ไม่ไกลเกินจริง เพราะคณะนักวิจัยญี่ปุ่นจากมหาวิทยาลัยเกียวโต สร้าง AI ‘บุดดาห์บอท’เวอร์ชั่นล่าสุดที่สามารถให้คนแชทคุยกับพระพุทธเจ้าได้แล้วหลังพัฒนาสำเร็จครั้งแรก โดยระบบ AI ออกแบบให้สามารถตอบคำถามข้อสงสัย และคลายความกังวลของผู้ใช้งานได้แบบอัตโนมัติ และแน่นอนว่าคำตอบย่อมเป็นไปตามมุมมองของพุทธศาสนา โดยทีมนักวิจัยได้ป้อนข้อมูลของพระไตรปิฎกเข้าไปในระบบด้วย ถือว่าคัมภีร์พุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก เรียกย่อว่า พระวินัย พระสูตร และพระอภิธรรม

บุดดาห์บอทเป็นการผสมผสานระหว่างระบบ AI บุดดาห์บอท เข้ากับเทคโนโลยีความจริงเสมือน (AR) ทำให้ในขณะที่ใช้งาน ผู้ใช้จะเห็นภาพของพระพุทธเจ้า โดยมีภาพพื้นหลังเป็นสถานที่จริงที่ผู้ใช้งานอยู่ AI บุดดาห์บอทสามารถตอบได้มากกว่า 1,000 คำตอบ และคำตอบจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ผู้ใช้เลือกมาพูดคุยและปรึกษา มีหน้าตาเหมือนช่องแชททั่วไปที่สามารถป้อนข้อความด้วยการพิมพ์หรืออัดเสียงก็ได้ ให้ความรู้สึกราวกับว่าได้แชทกับพระพุทธเจ้าในชีวิตจริง (mainichi.jp, 2024, (online)) จะเห็นได้ว่าบุดดาห์บอทมีความสามารถใกล้เคียงกับมนุษย์ ซึ่งสามารถคิดทำความเข้าใจ เรียนรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เอง ใกล้เคียงกับความสามารถของมนุษย์ มีประสาทสัมผัสการรับรู้ มีทักษะในการเคลื่อนไหว มีความเข้าใจภาษา และสามารถประมวลผลอย่างเป็นธรรมชาติ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะการเข้าสังคม

มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการเข้าใจโลกได้เหมือนกับมนุษย์ และเมื่อมันสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเองได้ ในความเห็นของภูมินทร์ บุตรอินทร์ ได้กล่าวถึงกฎหมายกับปัญญาประดิษฐ์ สถานภาพของปัญญาประดิษฐ์กลุ่มที่สามารถทำงานอัตโนมัติในระดับเบื้องต้น (Artificial Narrow Intelligence หรือ ANI) โดยสถานะของปัญญาประดิษฐ์ มีประสาทรับรู้และแสดงออกถึง sensory feeling ได้เมื่อถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม แต่ในส่วนของ physiological feeling เช่น รัก หิว สะอิดสะเอียด อิจฉา ง่วง ฝัน ที่เกิดจากสภาวะในคน ปัญญาประดิษฐ์ทำไม่ได้เนื่องจากลักษณะทางกายภาพ ดังนั้น ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถทำได้ใกล้เคียงที่สุด คือ “human-like emotions” เช่น “แสดงออก” ว่าหิว แต่ไม่ได้ “รู้สึก” หิวจริง ๆ หรือแสดงออกว่ารักโดยไม่ได้รู้สึกรัก ๆ เนื่องจากมิได้มีอวัยวะในการรับสัมผัสได้เช่นเดียวกับมนุษย์ หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมอื่น ๆ (ภูมินทร์ บุตรอินทร์, 2561) รูปแบบปัญญาประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นเพื่อเผยแผ่คำสอนของศาสนาพุทธที่ทันสมัยที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลคัมภีร์ในพระพุทธศาสนาได้อย่างรวดเร็ว ตามหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในรูปแบบ AI ที่สามารถนำไปประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์กับศาสนาเพื่อให้เท่าทันกระแสของโลกยุคใหม่

ในมุมมองผู้เขียนมีความเห็นว่า ปัญญาประดิษฐ์ว่าเป็นสิ่งไม่มีชีวิตและยังไม่มีสถานะเป็นบุคคล แต่ต้องยอมรับว่ามีความก้าวหน้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถทำและคิดคล้ายมนุษย์ได้มาจากการประมวลผลและการกระทำอย่างมีเป้าหมายในระดับที่สามารถคิด พูดทำตามคำสั่งที่มนุษย์พยายามป้อนข้อมูลไว้ให้ พระครูสุทธิวรญาณ ได้อธิบายถึง รูปลักษณ์ภายนอกของAI ที่เป็นจักรกล เลียนแบบความเป็นธรรมชาติของใบหน้าที่แสดงอาการกิริยาต่าง ๆ ตามอารมณ์ความรู้สึกที่ SOPHIA แสดงออกได้ถึง 62 รูปแบบ ไม่ได้แสดงว่ามนุษย์มีรูปแบบแค่ 62 รูปแบบ แต่เป็นเพียงแค่คัดเลือกรูปแบบที่มนุษย์พึงพอใจต่อสิ่งที่ได้เห็นและเป็นมิตรมากที่สุดเท่านั้น เมื่อวิเคราะห์ให้ลึกลงไปแล้วในปัญญาในทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่ในปัญญาประดิษฐ์ไม่มีในการเข้าสู่เส้นทางมรรควิถี ซึ่งมีแต่จิตใจเท่านั้นที่สามารถไปถึงได้ ปัญญาประดิษฐ์ซึ่งเป็นเพียงแหล่งเก็บและประมวลข้อมูล ซึ่งจิตใจปราศจากความรู้สึกความโลภ ความโกรธ ความหลงครอบงำ ตลอดจนเบญจขันธ์ (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) ที่ทำให้เกิดความรู้แจ้งในสัจจธรรมของหลักธรรมคำสอนทางพุทธศานา การเวียนว่ายตายเกิด วัฏฏจักรของมนุษย์เหล่านี้ เป็นสัจธรรมขั้นสูง ปัญญาประดิษฐ์ยังไม่สามารถเข้าถึงได้

บทบาทหน้าที่ของ ChatGPT ยุคใหม่แห่งปัญญาประดิษฐ์

ChatGPT มีบทบาทที่มีความหลากหลายและมีความสามารถในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล ลดความยุ่งยากในการสื่อสารในยุคการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมในการประมวลผลภาษาธรรมชาติโดยการปรับปรุงการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพสูงในการสร้างข้อความให้เหมาะสมกับภาษาที่ใช้สนทนา ถือได้ว่า ChatGPT เป็นตัวแทนของเทคโนโลยี AI ที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและช่วยงานในหลายด้าน เป็นนวัตกรรมที่สามารถพัฒนาได้อีกอย่างต่อเนื่องตามข้อมูลที่ได้รับ ทำให้ ChatGPT สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้หลากหลาย

เพื่อให้เห็นถึงบทบาทของ ChatGPT ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 บทบาทหน้าที่ของ ChatGPT

การใช้ความสามารถด้าน การประมวลผลภาษาธรรมชาติ เพื่อช่วยให้ ChatGPT สามารถเข้าใจ ตีความ และตอบสนองต่ออินพุตของผู้ใช้ในลักษณะที่เหมือนมนุษย์ มีบทบาทสำคัญในการรับประกันการโต้ตอบของผู้ใช้ที่ราบรื่นและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยในการตอบคำถามเป็นร่วมสนทนากับมนุษย์ได้ การแต่งเนื้อหาวรรณกรรมต่าง ๆ การแก้ปัญหาความสงสัยในเรื่องต่าง ๆ แก้ไขความผิดพลาด การโต้ตอบของ ChatGPT เหมือนมนุษย์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อสร้างประสบการณ์ที่น่าดึงดูดและสัมพันธ์กันมากขึ้น เพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน การเอาใจใส่ เวลาตอบสนองความรู้สึกได้เหมือนมนุษย์จริง

ประโยชน์ของ ChatGPT

ปัจจุบัน ChatGPT ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและถูกนำมาใช้ในการทำงาน การเขียนบทความทางวิชาการ หรือแม้แต่การทำวิทยานิพนธ์ ChatGPT การตอบคำถามทั่วไป การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ การทำนายผลลัพธ์ และอื่น ๆ โดยการสื่อสารภาษาไทยจะเป็นการสื่อสารเชิงภาษาธรรมชาติ ทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจง่าย และไม่ยุ่งยาก ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในสายงานต่าง ๆ (Baron, 2023, (online)) ChatGPT การจัดการข้อมูล ค้นหาข้อมูล และจัดการส่งคำตอบได้รวดเร็ว ประหยัดเวลารวมไปถึงช่วยทำงานซ้ำ ๆ โดยรวมก็สามารถช่วยเรื่อง productivity ได้เป็นอย่างมาก และมีประโยชน์ที่หลากหลายในด้านการศึกษา ไม่ว่าเป็นการช่วยตรวจการบ้าน, ติวหนังสือ, เรียนภาษา, งานวิจัย, เตรียมตัวสอบ เขียนบทความ, คิดคอนเทนต์ รวมไปถึงแต่งนิยาย, กลอน และ ยังสามารถใช้เช็คแกรมม่า รองรับภาษาไทย และอีกหลายภาษา ปรึกษาปัญหาชีวิตเป็นเพื่อนคุยในเรื่องสุขภาพจิต ช่วยหาทางออกเมื่อเกิดความเครียดได้ในระดับหนึ่ง ในวงการแพทย์และการวินิจฉัยโรค

ChatGPT สามารถเขียนได้หลากหลายสไตล์ ผู้ใช้สามารถกำหนดได้ การเขียนแบบเป็นทางการ, เขียนแบบไม่ทางการ, และการเขียนแบบ technical ถูกออกแบบมาให้ปฏิบัติตามมาตรการการปกป้องข้อมูลอย่างมีความรับผิดชอบ และตระหนักถึงนโยบายความเป็นส่วนตัวเป็นไปตามมาตรฐานการปกป้องข้อมูลได้ สามารถเขียนคำสั่งสร้างรูปภาพเพียงแค่เขียนคำสั่งลงไปก็จะประมวลผลคำสั่งเหล่านั้นออกมาเป็นรูปภาพให้ตรงใจกับเรามากที่สุดแล้ว Generative AI เปลี่ยนภาพเก่า ๆ ให้มีความคมชัดซึ่งเป็นการทำให้ภาพที่มีความละเอียดต่ำกลายเป็นภาพที่มีความละเอียดสูง ChatGPT ถูกฝึกฝนด้วยข้อมูลที่มีขนาดใหญ่มาก เป็นข้อมูลที่มีแทบจะทุกศาสตร์หรือสาขา ดังนั้นเวลาเราคุยมีการสนทนากับตัว ChatGPT นั่นทำให้การตอบคำถามนั้นมีความกว้างมาก และครอบคลุมแทบทุกเรื่องที่เป็นไปได้ อีกอย่างที่ทำให้ ChatGPT พิเศษกว่าคือ การที่มีการตอบปัญหา หรือมีการโต้ตอบได้ใกล้เคียงกับมนุษย์มาก

กล่าวโดยสรุป ChatGPT สามารถวิเคราะห์ความตั้งใจได้ไม่แพ้ความสามารถของมนุษย์ แถมยังตัดสินใจได้อีกด้วย ChatGPT สามารถสื่อสารกับผู้ใช้งานผ่านข้อความหรือข้อความเสียงแบบอัตโนมัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ ช่วยเพิ่มความคล่องตัวและความสะดวกสบาย จึงทำให้ผู้คนในปัจจุบันค่อนข้างคุ้นเคยกับเทคโนโลยีแชทบอท และด้วยความสามารถของเทคโนโลยี AI ทำให้แชทบอทสามารถพูดคุย และตอบคำถามได้เหมือนกับพูดคุยกับมนุษย์ด้วยกันเอง รวมถึงทำงานได้แบบ 24 ชั่วโมง บริการได้แบบเรียลไทม์ ถือเป็นจุดเด่นของ ChatGPT

ข้อดีและความเสี่ยงการใช้ ChatGPT เพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎก

บทความนี้ ผู้เขียนจะขอนำเสนอนวคิดรูปแบบของ ChatGPT คือโมเดลภาษาที่ถูกเขียนขึ้นจากการพัฒนาระบบด้วยการฝึกจากข้อมูลในรูปแบบของBig Data ให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองในชื่อ Machine Learning ระบบในภาษาที่รวดเร็วตามหลักไวยากรณ์ Deep Learning พูดคุยตอบโต้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ หากจะมองว่า ChatGPT ถือเป็นเครื่องมือที่มีทั้งประโยชน์และโทษนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าจะนำมาใช้งานในแง่มุมใด ผู้เขียนจะขอนำเสนอข้อดี 3 ประการที่อาจมาพร้อมกับความเสี่ยงในการใช้เพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎก ดังนี้

ข้อดีข้อแรกที่มากับ ChatGPT ปัญญาประดิษฐ์สุดล้ำที่สามารถโต้ตอบบทสนทนาได้อย่างเป็นธรรมชาติเสมือนมนุษย์ ในข้อดีนี้ทำให้ใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนผ่านสื่อสารทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่าย โดยต้องอาศัยข้อมูลในพระไตรปิฎกในการเข้าถึงพระธรรมคำสอนพระไตรปิฎกได้ตลอดเวลาและไม่จำกัดสถานที่ในการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ มาใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงสังคมวงกว้าง ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินกิจการของคณะสงฆ์ ในการธำรงรักษาและเผยแผ่พระธรรมคำสอนไปสู่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง ทันยุค ทันสมัย อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมอย่างมั่นคงและยั่งยืน (รัฐบาลไทย, 2568, (ออนไลน์)) การนำ ChatGPT ซึ่งเป็นแชทบอทในการสนทนากับผู้ใช้งานมาใช้เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังมีข้อระมัดระวังและสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ย่อมทำให้เกิดผลกระทบของเทคโนโลยีที่มีต่อศรัทธา จริยธรรม และศีลธรรม ได้เช่นเดียวกัน

ข้อดีข้อที่สองบนความเสี่ยงในข้อต่อมา ซึ่งข้อดีในการสืบค้นข้อมูลมีความสะดวกปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลที่มีอยู่ในจำนวนมาก ประหยัดเวลานำไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว สามารถเชื่อมต่อข้อมูลในแบบเรียลไทม์และเข้าถึงแพลตฟอร์มที่รองรับต่าง ๆ ทันเหตุการณ์ ถือเป็นจุดเด่นในการค้นคว้าเพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎกได้มากยิ่งขึ้น แต่ความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่อการรักษาหลักธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกขึ้นมาได้เช่นกันในการอ้างพุทธพจน์โดยตัดทอน การดัดแปลงแก้ไขพุทธพจน์หรือถ้อยคำให้คลาดเคลื่อนโดยไม่ศึกษาให้ชัดเจน ถึงแม้จะไม่ดัดแปลงแก้ไขต้องมีความระมัดระวังทำโดยรอบคอบประเด็นหลักที่ควรคำนึง ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาให้กว้างขวางสู่ศาสนิกชนทั้งในประเทศ และต่างประเทศได้ทั่วโลกเข้าถึงได้ง่ายและตลอดเวลาเท่าที่ต้องการ แต่ในขณะเดียวกันการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศย่อมมีข้อควรระวังในการนำเสนอต้องมีความละเอียดอ่อน ต้องยึดถือหลักคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งไม่นำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎกต้นฉบับมาบิดเบือนให้เกิดความเสื่อมศรัทธา หรือเป็นไปในทางพุทธพาณิชย์ ทำให้พุทธศาสนิกชนหลงเชื่อจนเกิดความเสียหาย เกิดความทุกข์ เพราะเสียโอกาสในการเข้าถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นแก่นแท้ อันเป็นความจริงอันประเสริฐ เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ที่แท้จริง (พระมหาทองเก็บ ญาณพโล และคณะ, 2567, น. 391) การรักษาคลังข้อมูลความรู้ในพระไตรปิฎก และอรรถกถา อาจทำให้ผู้ใช้หลงคิดว่าข้อมูลที่ได้นั้นน่าจะถูกต้องเชื่อถือได้นำมาอ้างเพื่อหาประโยชน์ในทางที่ผิด ทำให้ข้อมูลที่จะกระจายต่อกันไปทำให้สร้างความเสียหายที่อาจจะก่อเกิดโทษมหันต์

ในข้อสุดท้าย ChatGPT ในปัจจุบันได้รับการยอมรับว่ามีความเป็นธรรมชาติ ในการถามตอบกับมนุษย์ที่มีตัวตนอยู่จริง จากการถูกสร้างขึ้นด้วยคลังข้อมูลมหาศาล แต่ก็ไม่มีอะไรรับประกันได้ว่าข้อมูลที่ผู้คนป้อนให้จะถูกเก็บเป็นความลับทั้งหมดโดยไม่ถูกดึงไปใช้ ทั้งการวิเคราะห์เพื่อป้อนข้อมูลการดึงข้อมูลไปได้โดยอย่างง่ายดาย การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารและการสร้างข่าวสารเพื่อโน้มน้าว หรือจูงใจคนให้เชื่อในวาทกรรมของผู้มีอำนาจนั้นเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่เฟคนิวส์ที่เราเข้าใจในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลข่าวสารบนโลกออนไลน์ที่เป็นกระแส ถูกแชร์กันเป็นจำนวนมาก มีเนื้อหาที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง แต่ถูกแชร์เพื่อสร้างความตื่นตระหนก (BBC, 2025, (Online)) ChatGPT เป็นกลไกการทำงานของเครื่องมือที่พัฒนามาจากปัญญาประดิษฐ์ที่ทำงานบนพื้นฐานของคำสั่งของผู้ใช้งานและประมวลข้อมูลจากระบบ แต่ยังมีสิ่งที่ ChatGPT ยังไม่สามารถเข้าถึงพระไตรปิฎกด้วยสัจธรรมจริงในหลักธรรมว่าอะไร คือความดี อะไรคือความชั่ว อะไรคือสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ และอะไรคือเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ในพระพุทธศาสนา

ภาพที่ 3 ข้อดีและความเสี่ยงในการใช้ ChatGPT เพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎกใน

บทสรุป

ในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าใจหลักธรรมคำสอนและแก่นแท้ของศาสนาพุทธมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องคนยุคใหม่เช่นกัน ในแวดวงพระพุทธศาสนากับการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยี เพื่อช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง หลายอย่างในสังคมก็ต้องปรับตัวตาม ซึ่งการนำเทคโนโลยีเพื่อรับใช้ในการเผยแผ่หลักพระธรรมคำสอนที่จะทำให้ผู้คนสนใจที่จะเข้าถึงพระพุทธศาสนาได้มากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนมีความเห็นใน ข้อดีและความเสี่ยงในการใช้ ChatGPT ในการเข้าถึงพระไตรปิฎก หาก ChatGPT ปัญญาประดิษฐ์นั้นถูกเขียนด้วยระบบชุดคำสั่งใน Machine Learning ผลที่เกิดจากการเลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนด้วยจดจำ แยกแยะ ให้เหตุผล ตัดสินใจ คาดการณ์ ในการสื่อสารกับมนุษย์ได้เสมือนจริง ในระหว่างปัญญามนุษย์กับปัญญาประดิษฐ์ย่อมจะมีผลกระทบส่งต่อความเสียหายในการเข้าถึงพระไตรปิฎก ซึ่งถ้าเรามองในเชิงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความจำของหุ่นยนต์ที่สามารถจดจำอย่างแม่นยำ และการรวบรวมพระสูตรต่าง ๆ ที่มีข้อมูลบันทึกไว้นั้น ทำให้การท่องจำไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปแล้ว ดังที่เห็นได้จากกรณีหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถตีความในพระสูตรที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกได้มาเป็นตัวช่วยในการเผยแผ่พระศาสนา หวังดึงดูดคนให้พุทธศาสนิกชนที่สนใจศึกษาคำสอนมากขึ้น ด้วยพุทธะ AI ในการสืบทอดรักษาพระพุทธศาสนา ในรูปแบบ AI ที่มีความทันสมัยคนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่าย แต่ในความเสี่ยงที่จะตามมาคือการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในอนาคตผู้คนอาจจะกราบไหว้หุ่นยนต์แทน หรือในอนาคตอาจจะมีลัทธิพุทธะAI เกิดขึ้นก็ได้ ตราบใดที่ทั่วโลกยังประสบกับเรื่องจำนวนลัทธิประหลาดที่

เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทยยุคดิจิตอล การจะมีลัทธิหุ่นยนต์คงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือเรื่องไกลตัวอีกต่อไป

ในท้ายที่สุดนี้ ข้อดีและความเสี่ยงในการใช้ ChatGPT เพื่อการเข้าถึงพระไตรปิฎกในหลักพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา แต่ก็ต้องไม่ลืมว่าในบางครั้งเทคโนโลยีก็อาจจะยังไม่มีความละเอียดอ่อนเท่ากับมนุษย์ ดังนั้นในการใช้ ChatGPT ถือเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงพระไตรปิฎกเพ่อศึกษาหาความรู้ และสามารถประมวลผลและวิเคราะห์ชุดข้อมูลขนาดใหญ่ในพระไตรปิฎกได้ถึง 84,000 พระธรรมขันธ์ ที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลความได้ด้วยความรวดเร็ว เป็นการขยายการเข้าถึงพระพุทธศาสนา ในการตอบโต้คำถามโดยการใช้ ChatGPT ทำให้ผู้คนทั่วโลกเข้าถึงพระไตรปิฎกได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ChatGPT ก็ยังขาดความเข้าใจเชิงลึกในบริบททางพระพุทธศาสนา ยังเป็นข้อจำกัดที่ผู้คนอาจไม่เชื่อมั่นในคำแนะนำจาก ChatGPT เท่ากับการศึกษาหาความรู้พระธรรมจากในพระไตรปิฎก แต่แนวโน้มในอนาคต ChatGPT จะมีการพัฒนาที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีการนำมาใช้ในพระพุทธศาสนามากขึ้น เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ทางพระพุทธศาสนาเป็นการสร้างนวัตกรรมกับความศรัทธาเพื่อให้พระพุทธศาสนาคงอยู่รอดได้ในสังคมยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

ไกรวุฒิ มะโนรัตน์. (2549). *วรรณคดีบาลี 1.* จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.

บุญเลิศ โอฐสู กนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน. (2567). การพัฒนากระบวนการพุทธนวัตกรรมการสื่อสารที่เสริมสร้างพลังชีวิตของประชาชนไทยในยุควิถีชีวิตใหม่. *วารสารพุทธนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(1), 14.

พระครูสุทธิวรญาณ. (2564). ปัญญาประดิษฐ์ (AI): วิถีการเผยแผ่แห่งอนาคต. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม 3(6),* 171

พระไตรปิฎกเบื้องต้น. (2560). *พระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์.* Retrieved from https://kalyanamitra.org.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). *รู้จักพระไตรปิฎกเพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้.* สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.

พระภาวนาวชิรวิเทศ วิ. (2567). การพัฒนาคุณภาพชีวิตในโลกยุคเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์, *วารสารพุทธนวัตกรรมปริทรรศน์, 5(2),* 117.

พระมหาทองเก็บ ญาณพโล และคณะ. (2567). การสะท้อนมุมมองเทคโนโลยีกับการเผยแผ่พุทธศาสนา. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์. 7(2),* 390-391.

พระมหาสมจินต์ สมฺมาปญฺโญ. (2547). *วิพากษ์แนวคิดพระพุทธศาสนาสำหรับโลกหลังยุคใหม่.* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.* โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐบาลไทย. (2568). *โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมดิจิทัล.* Retrieved from https://www.thaigov.go.th.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2521). *พระพุทธศาสนากับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง.* โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ.ปยุตฺโต). (2535). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับคอมพิวเตอร์.* มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุเทพ พรมเลิศ. (2552). *พระไตรปิฎกศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 2. ไทยรายวันการพิมพ์

Baron, N.S. (Online). How ChatGPT robs students of motivation to write and think for themselves. *The Conversation.* Retrieved from www. theconversation.com.

BBC. (2017). *A brief history of fake news.* Retrieved from https://www.bbc.co.uk.

John McCarthy. (2007). What is Artificial Intelligence. *Stanford University Journal, 8(4),* 2-5.

McGee, Robert W. (2023). ANNIE CHAN: Three Short Stories Written with Chat GPT. *Journal Fayetteville State University, 2*(15), abstract.

Newsmax. (2023). *Latest AI 'Buddhabot' allows users to 'chat' with Buddha image about their worries.* Retrieved from https://mainichi.jp/english/articles/20220908

Seiji Kumagai Toshikazu Furuya. (2023). Launch of BuddhaBot (Buddhist Dialogue AI) for Buddhist Communities Overseas Use: Kyoto University Collaborative project with the Central Monastic Body of the Kingdom of Bhutan. *The Journal of Science Policy and Research Management, 38*(2), 210-218.

Kanjanakhundee, N. (Online 2020). *The Panic from the Speed of AI Innovation.* Retrieved from www.khundee.com/ai-artificial-intelligence

The MATTER. (2023). *สนง. พระพุทธศาสนาขอให้ตำรวจไซเบอร์จัดการเพจที่ทำภาพ AI พระโซโล่กีตาร์.* Retrieved from https://thematter.co/brief/216496/216496.